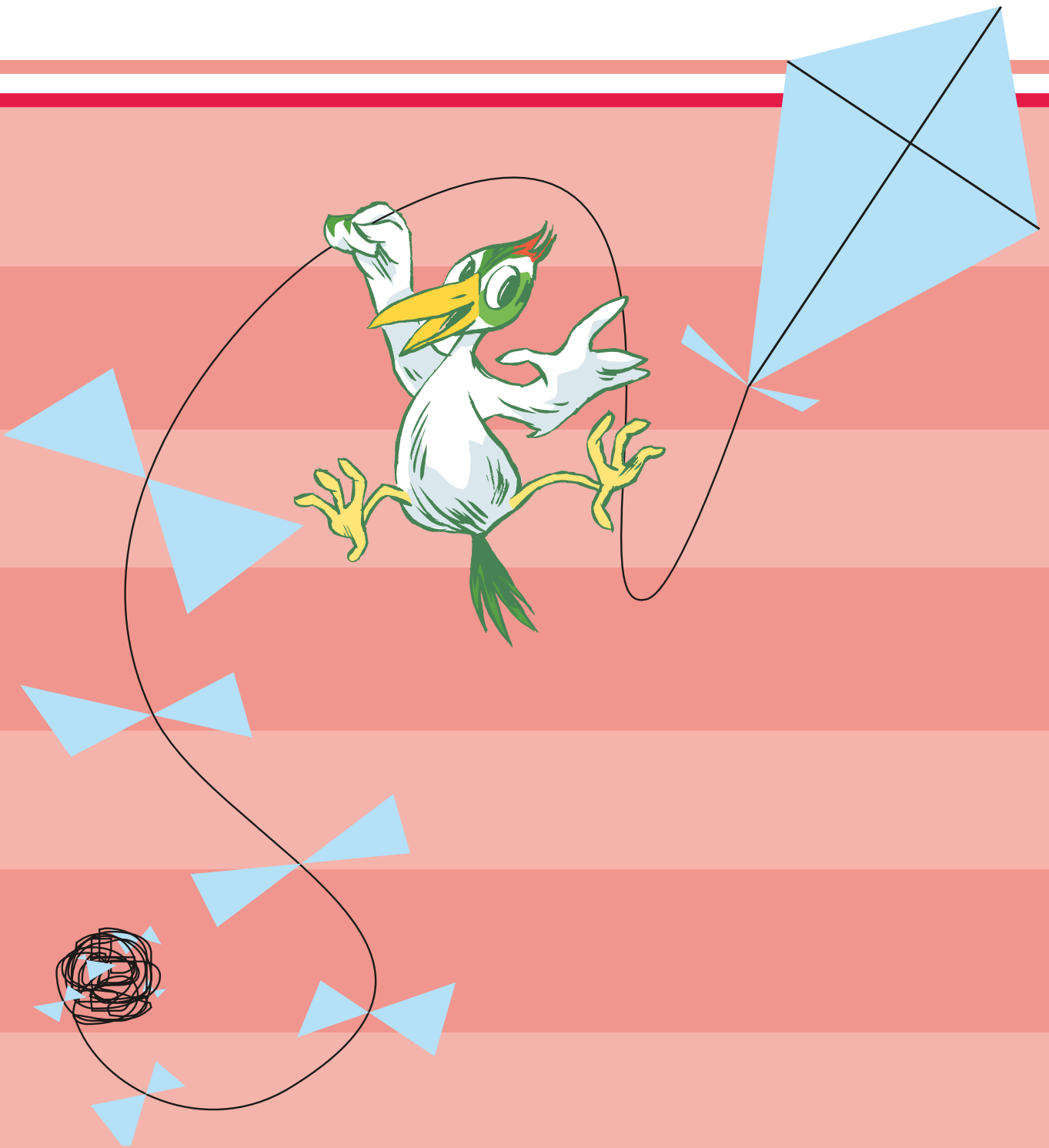

ÅRSKURS 1–6

STUDIEHANDLEDNING

Nya Språket lyfter!

Enligt Lgr 11

Innehåll

Förord 2

Inledning 3

Diskussionsfrågor till forskningsbakgrund, observationspunkter och avstämningar 5

Den muntliga dimensionen i lärandet 5

Läsa och skriva 8

Läsa 8

Skriva 10

Svenska som andraspråk 14

Tala, lyssna, samtala 14

Läsa 14

Skriva 15

Utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen 16

Den skriftliga individuella utvecklingsplanen
och åtgärdsprogrammet 16

Elevens perspektiv 16

Vårdnadshavarens perspektiv 17

Dokumentation och bedömning 17

Kopplingen mellan den skriftliga individuella utvecklingsplanen
och undervisningen 17

Gemensamt förhållningssätt till den skriftliga individuella utvecklingsplanen 18

Att läsa 19

Bilaga 20

Förord

Nya Språket lyfter! är Skolverkets bedömningsstöd för lärare i ämnena svenska och svenska som andraspråk för årskurs 1–6 i grundskolan och sameskolan samt för årskurs 1–7 i specialskolan. Det finns att beställa och att ladda ned på Skolverkets webbplats. Materialet består av en lärarhandledning med matriser och ett observationsschema för eleven.

Till bedömningsstödet hör den här studiehandledningen som kan användas som vägledning och diskussionsunderlag i anslutning till användande av *Nya Språket lyfter!*. Studiehandledningen är också tänkt som ett stöd vid arbetet med den skriftliga individuella utvecklingsplanen.

Handledningen har utvecklats och reviderats av Caroline Liberg, Elisabeth Berg, Barbro Hagberg Persson, Kerstin Lagrell och Jenny Wiksten Folkeryd vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, Uppsala universitet.

Stockholm i juni 2012

Karin Hector-Stahre
Enhetschef

Maj Götefelt
Undervisningsråd

Inledning

Nya Språket lyfter! är Skolverkets bedömningsstöd för lärare i ämnena svenska och svenska som andraspråk för årskurs 1–6 i grundskolan och sameskolan samt för årskurs 1–7 i specialskolan. Materialet bygger på aktuell forskning och består av en handledning med observationspunkter, avstämningar, lärarmatriser och elevens eget observationsschema.

Det är läsning och läsförmåga som står i fokus för *Nya Språket lyfter!* enligt Skolverkets uppdrag. Tala, lyssna och samtala samt skriva finns med som viktiga områden men tas inte upp lika utförligt. Det är här angeläget att poängtera att forskningen idag lyfter fram vikten av att se språkförmågan som en helhet där de olika områdena, såväl det muntliga som läsning och skrivning, är beroende av varandra och så ofta som möjligt bör integreras i undervisningen. Det handlar om att skapa meningsfulla sammanhang tillsammans med eleverna, där språket används i ett dialogiskt klassrum och där man kontinuerligt talar om språket och hur dess form och funktion kan stödja varandra. För att få stöd och inspiration till ett sådant arbete är det viktigt att hålla såväl syfte och centralt innehåll som kunskapskrav i de båda kursplanerna levande. *Nya Språket lyfter!* ger ett sådant helhetsperspektiv.

Nya Språket lyfter! har en formativ funktion som innebär att bedömningarna ska stödja eleven i lärandet och lyfta fram de möjligheter hon eller han har att utveckla sina kunskaper och färdigheter inom områdena tala, lyssna och samtala samt läsa och skriva. En viktig utgångspunkt i *Nya Språket lyfter!* är att elevernas utveckling och lärande är beroende av den undervisning och lärandemiljö som de möter i skolan.

Studiehandledning inleds med att behandla den muntliga dimensionen i tala, lyssna och samtala. Därefter kommer den del av materialet som handlar om att läsa och skriva. Sedan följer ett avsnitt om hur man kan använda materialet för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk. Studiehandledningen avslutas med att lyfta frågor om hur *Nya Språket lyfter!* kan användas i arbetet med den skriftliga individuella utvecklingsplanen.

Syftet med studiehandledningen till *Nya Språket lyfter!* är att

- fungera som underlag för fortlöpande diskussioner om innehåll och arbetssätt i en undervisning som stödjer elevernas språkliga utveckling
- visa hur *Nya Språket lyfter!* kan användas inför skrivandet av den skriftliga individuella utvecklingsplanen.

Diskussionsfrågorna i studiehandledningen vänder sig ofta till den enskilde läraren. Tanken är att läraren ska ta utgångspunkt i sina erfarenheter av eleverna och den egna undervisningen när arbetslaget eller andra grupper diskuterar *Nya Språket lyfter!* med hjälp av studiehandledningen.

En förutsättning för användningen av studiehandledningen är att man har *Nya Språket lyfter!* tillgängligt och i förväg läst igenom materialet för att få en översikt över innehåll och upplägg. Dessutom behöver följande texter finnas tillgängliga:

- kursplanen i svenska
- kursplanen i svenska som andraspråk,
- kommentarmaterial till kursplanen i svenska
- kommentarmaterial till kursplanen i svenska som andraspråk
- Skolverkets allmänna råd för utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen.

I en bilaga till studiehandledningen finns en översikt över alla observations- och avstämningspunkter samt de mer detaljerade beskrivningar som finns angivna under rubrikerna ”uppmärksamma och notera om eleven”. Alla dessa punkter är i översikten grupperade i centrala utvecklingsområden och progressionen för de här områdena görs därmed tydlig. De centrala utvecklingsområdena är:

- Visa intresse för läsande, läsa och/eller samtala eller skriva om det lästa
- Visa intresse för skrivande, skriva och/eller samtala om det skrivna
- Hantera bokstäver och vara fonologiskt medveten
- Hantera morfologiska aspekter, dvs. hur ord är uppbyggda
- Använda avkodningsstrategier vid läsning
- Använda förståelsestrategier vid läsning: ord- och textnivå
- Använda förståelsestrategier vid läsning: struktur, layout och annat
- Rätta sig själv vid läsande
- Hantera stavning och handstil
- Hantera meningsbyggnad och interpunktion
- Hantera textstruktur: allmänna aspekter
- Hantera textstruktur: layout och andra uttrycksmedel
- Hantera syfte och mottagare i skrivandet
- Planera och bearbeta sitt skrivande (inklusive stavande) samt ta och ge respons
- Förhålla sig till olika källor och ha ett kritiskt förhållningssätt
- Använda hjälpmedel som ordböcker, dator och liknande

Diskussionsfrågor till forskningsbakgrund, observationspunkter och avstämningar

Inled med att studera avsnittet: *Materialets uppläggning och innehåll* på s. 6 i *Nya Språket lyfter!*

Den muntliga dimensionen i lärandet

Läs kapitel 4, *Talet är grunden*, s. 17–18. Läs också igenom samtliga observationspunkter som rör den muntliga dimensionen för att få en överblick.

Talets och samtalets plats i lärandet är grundläggande och därför inleds *Nya Språket lyfter!* med denna dimension. På s. 18 står att läsa att ”Utvecklingen av den muntliga förmågan låter sig dock inte fångas på riktigt samma sätt som barns förmåga att läsa och skriva”. Eftersom det talade språket är beroende av innehållet i det man talar om, vilken texttyp det handlar om, situationen, sammanhanget och klimatet i gruppen etc., växlar en elevs förmåga ofta under skoltiden. Utvecklingen av den muntliga förmågan kan sägas vara ännu mindre linjär än utvecklingen av läs- och skrivförmågan.

Diskutera

- Diskutera innebörden av stycket ovan? Vad innebär detta för din bedömning av en elevs muntliga utveckling? Ge exempel.

Observationspunkterna som rör den muntliga förmågan är följaktligen disponerade på annat sätt än de som rör det skrivna språket och återfinns på s. 19–27. På elevens observationsschema hittar man dem på ”marken” i det gröna fältet. Observationspunkterna ska alltså användas för att eleven ska kunna följa sin muntliga utveckling under årskurserna 1–6. Se även översikten i lärarmatrisen.

I *Nya Språket lyfter!* beskrivs den muntliga utvecklingen i tre dimensioner:

- tal, samtal och lyssnande som rör berättande,
- tal, samtal och lyssnande som rör beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande sammanhang och
- tal, samtal och lyssnande med anpassning till olika syften, situationer och mottagare.

Diskutera

Läs och diskutera observationspunkten under BERÄTTANDE: Eleven berättar händelser, historier och upplevelser och kan lyssna på andra, s. 19.

- Vilka situationer skapar du idag i din undervisning för att eleverna ska få möjlighet att samtala och berätta i både större och mindre grupper?
- Läs under rubriken *Undervisningen ger exempelvis utrymme för att:* Ge exempel på hur undervisningen kan se olika ut i olika årskurser.
- Hur kan du använda observationspunkten för att bedöma elevens förmåga under årskurserna 1–6?
- Läs gärna de övriga observationspunkterna som handlar om berättande, s. 20–21 och diskutera på liknande sätt.

Läs och diskutera observationspunkterna under BESKRIVANDE, FÖRKLARANDE, INSTRUERANDE OCH ARGUMENTERANDE, s. 22–25.

När det gäller beskrivande:

- Vilka situationer skapar du i din undervisning för att ge eleverna möjlighet att muntligt beskriva något?
- Läs under *Undervisningen ger exempelvis utrymme för att:*. Ge exempel på hur denna undervisning kan se olika ut i årskurserna 1–6. Vilka egna förslag skulle du vilja skriva på de tomma raderna under observationspunkterna i *Nya Språket lyfter?*

När det gäller förklarande:

- Vilka situationer skapar du i din undervisning för att ge eleverna möjlighet att förklara vardagliga händelser, olika innehåll eller budskap så andra förstår?
- Läs under *Undervisningen ger exempelvis utrymme för att:*. Ge exempel på hur undervisningen kan se olika ut i årskurserna 1–6. Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.
- Hur kan du använda observationspunkten för att bedöma elevens förmåga att förklara, i årskurserna 1–6?

När det gäller instruerande:

- Vilka situationer skapar du i din undervisning för att eleverna ska få ge och ta muntliga instruktioner?
- Läs under *Undervisningen ger exempelvis utrymme för att:*. Ge exempel på hur undervisningen kan se olika ut i årskurserna 1–6. Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna.
- Hur kan du använda observationspunkten för att bedöma elevens förmåga att ge och ta muntliga instruktioner i årskurserna 1–6?

När det gäller argumenterande:

- Vilka situationer skapar du i din undervisning för att eleverna ska få uttrycka åsikter, argumentera och ta intryck av andras argument?
- Läs under *Undervisningen ger exempelvis utrymme för att:*. Ge exempel på hur undervisningen kan se olika ut under årskurserna 1–6. Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.
- Hur kan du använda observationspunkten för att bedöma elevens förmåga att uttrycka åsikter, argumentera och ta intryck av andras argument i årskurserna 1–6?

Läs och diskutera observationspunkterna under SAMTALA OCH REDOGÖRA, s. 26–27.

När det gäller samtala:

- Vilka situationer skapar du i din undervisning för att eleverna ska få anpassa sitt sätt att samtala till olika syften, situationer och mottagare?
- Läs under *Undervisningen ger exempelvis utrymme för att:*. Ge exempel på hur undervisningen kan se olika ut under årskurserna 1–6. Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.
- Hur kan du använda observationspunkten för att bedöma elevens förmåga att anpassa sitt sätt att samtala till olika syften, situationer och mottagare i årskurserna 1–6?

När det gäller redogöra:

- Vilka situationer skapar du i din undervisning för att eleverna ska få förbereda och genomföra en muntlig redogörelse med anpassning till syfte, situation och mottagare?
- Läs under *Undervisningen ger exempelvis utrymme för att:*. Ge exempel på hur undervisningen kan se olika ut under årskurserna 1–6. Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.
- Hur kan du använda observationspunkten för att bedöma elevens förmåga att förbereda och genomföra en muntlig redogörelse med anpassning till syfte situation och mottagare i årskurserna 1–6?

Läsa och skriva

Observationspunkterna för läsa och skriva löper parallellt i materialet och beskrivs i kapitel 5 i *Nya Språket lyfter!*. Där finns även en formulering av varje punkt fram till och med Avstämning C som är anpassad för att eleven ska förstå dess innehåll. Punkterna innehåller två rubriker, en som fokuserar elevens förmåga och en som fokuserar de förutsättningar som undervisningen skapar för att eleven ska kunna utveckla förmågan. De olika observationspunkterna A–F leder fram till avstämningarna A, B, C, D, E och F. Avstämningarnas formuleringar handlar i första hand om elevens läsförmåga, men i den efterföljande analysen lyfts även skrivförmåga och muntlig förmåga fram.

Observationspunkterna för läsa och skriva föregås av en inledande text för respektive bokstav (A-punkter, B-punkter etc.). På s. 89–91 finns en översikt över alla observationspunkter och avstämningar. På s. 92–97 finns också en lärarmatris där läraren kan föra in den enskilde elevens utveckling. Dessutom finns en klassöversikt på s. 98–109.

I varje avstämning finns frågor att ställa sig både om lärarens undervisning och om enskilda elevers språkutveckling.

Diskutera

- Hur kan du använda avstämningarna i din bedömning av elevens läs- och skrivförmåga?
- Vilken hjälp kan du ha av avstämningarna för att synliggöra din egen undervisning i relation till elevens språkutveckling?

Läsa

Forskning visar att intresse och engagemang, (s. 14), är viktiga drivkrafter för att utveckla god läsförmåga.

Diskutera

- Hur kan du inspirera dina elever till läsande aktiviteter?
- Vilka observationspunkter/undervisningsexempel tar upp denna fråga?
- Hur tar du tillvara elevernas egna erfarenheter av läsande i olika sammanhang, både i och utanför skolan?

För att få en djupare förståelse av texter är det nödvändigt att eleverna ges möjlighet till språk-utvecklande och stimulerande *samtal om texter*, både skönlitteratur och sakprosa. I dialog med andra ges tillfällen till nya insikter och kunskaper. I samtal om texters innehåll och struktur kan man avläsa en elevs förståelse och förmåga att röra sig i olika texter. Kan eleven knyta an till egna erfarenheter eller situationer som liknar textens? Kan eleven leva sig in i andras perspektiv?

Diskutera

- Hur kan du skapa tillfällen till samtal om texter som eleverna läser?
- Vilka observationspunkter inom A–F tar upp textsamtal?
- På vilket sätt uttrycks en progression vad gäller textsamtal genom observationspunkterna?

De steg som tas innan man knäcker läskoden kan se olika ut för olika elever. En del elever läser sig till läsning, andra skriver sig till läsning. Läs texten på s. 28–30.

Diskutera

- Vad menas med att knäcka läskoden?
- Vilka observationspunkter under A i skriva stödjer elevens läsutveckling?

Observationspunkt B:1 läsa

Läs s. 40 för att få en bakgrund till observationspunkten *Eleven kan alla bokstävers namn och ljud, ljudar ihop ord och börjar utnyttja den ortografiska avkodningsstrategin (helordsläsning)*. När eleven har förstått principen för hur man ljudar ihop bokstäver till ord är det viktigt att få börja bygga upp ett ortografiskt läsande (helordsläsning).

Diskutera

- Hur tar du reda på om eleven använder sig av ortografisk läsning?
- Hur brukar du undervisa de elever som fastnat i ljudningsstrategin?
- Vad lägger du in i begreppen ”enkel” respektive ”avancerad” ljudning?
- Känner du igen undervisningsexemplen från din egen verksamhet?
- Vilka andra idéer och exempel har du från din undervisning som kan stödja elevernas läsförståelse? Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.

Observationspunkt C:3 läsa

Läs s. 51 för att få en bakgrund till observationspunkten *Eleven ”läser mellan raderna”, dvs. tolkar och förstår innehåll i berättelser och faktatext*.

Diskutera

- Hur tolkar du uttrycket ”läsa mellan raderna” dvs. inferensläsning?
- Hur medvetet ställer du inferensfrågor till eleverna om textinnehållet?
- Känner du igen undervisningsexemplen från din egen verksamhet?
- Vilka andra idéer och exempel har du från din undervisning som kan stödja elevernas inferensläsning? Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.

Observationspunkt D:3 läsa

Läs s. 60–61 för att få en bakgrund till observationspunkten *Eleven läser regelbundet längre texter av olika slag med flyt och förståelse*.

Diskutera

- Hur tolkar du ”längre texter”?
- Hur tolkar du att ”läsa med flyt”?

Observationspunkt E:1 läsa

Läs s. 69 för att få en bakgrund till observationspunkten *Eleven börjar använda kunskap om ords betydelser och texters innehåll för att berika sitt samtal om texter*.

Diskutera

- Hur arbetar du med att bygga upp elevernas ordförråd, exempelvis ämnesspecifika ord och begrepp?
- Hur undervisar du om användningen av olika källor för att hämta information?

Observationspunkt F:2 läsa

Läs s. 78 för att få en bakgrund till observationspunkten *Eleven använder kunskap om texters uppbyggnad och layout för att inta ett kritiskt förhållningssätt till texter.*

Diskutera

- Hur arbetar du med olika texttyper och deras specifika drag och uppbyggnad i läsning?
- Vilka observationspunkter genom *hela* materialet tar upp olika typer av texter i läsning?
- Hur tolkar du begreppet ett kritiskt förhållningssätt till läsning? Hur kan du undervisa för att eleverna ska lära sig att läsa med ett kritiskt förhållningssätt?
- Känner du till undervisningsexemplen från din undervisning?
- Vilka andra idéer och exempel har du från din undervisning som kan stödja elevernas läsning och kritiska förhållningssätt till olika typer av texter? Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.

Skriva

På s. 14 står: ”Men under de senare åren har man också visat att elevers mer generella språkliga förmågor samverkar tydligt med både den tidiga och den fortsatta läs- och skrivutvecklingen. Exempel på sådana språkliga förmågor är att ha ett stort ordförråd, kunna återge satser och berättelser samt kunna ta en aktiv del i samtal”.

Diskutera

- Vad kan innehållet i citatet ovan innebära för utveckling av elevernas skrivförmåga?
- Vilka konsekvenser kan det få för utformning av undervisningen?
- Vilken miljö och vilket material erbjuder undervisningen för att stödja elevernas skrivutveckling?
- Vilken/vilka observationspunkt/er under ”Skriva” tycker du handlar om detta?

”Förmågorna att ha automatiserat användningen av skriftkoden samt att kunna röra sig i ett situationsoberoende språk och i olika genrer bidrar alla till att få flyt i läsandet och skrivandet och att kunna anpassa sitt läsande och skrivande till syftet med aktiviteten. De här aspekterna utgör grunden för att eleverna ska bli rörliga i sitt läsande och skrivande och därmed bli aktiva, intresserade och engagerade meningsskapare i skriftspråket” (s. 15).

Diskutera

- Vad kan innebörden i ovanstående få för konsekvenser för din undervisning? Vilken/vilka observationspunkt/er under ”Skriva” handlar om detta?

”Forskningen pekar också på betydelsen av att i skolarbetet ta vara på de läs- och skrivintressen eleverna redan har och de vanor de har utvecklat inom andra verksamheter, för att vidareutveckla det till ytterligare andra sätt att läsa och skriva” (s. 15).

Diskutera

- Hur arbetar du idag i din skrivundervisning med att ta vara på elevernas tidigare läs- och skrivvanor som utvecklats utanför klassrummet? Vilken/vilka observationspunkt/er under "Skriva" handlar om detta?

Läs avsnittet som handlar om uttrycksformer i dialogiska och flerstämmiga miljöer, på s. 16. Där talas om vikten av att använda många olika uttrycksformer för att förbereda sig för och följa upp skrivandet och det står "Arbete med de här olika uttrycksformerna måste också samverka och bygga på varandra. I annat fall är det risk för att resultatet blir en glad göra-miljö utan mål och mening".

Diskutera

- Diskutera citatet i relation till din undervisning och i relation till kursplanernas centrala innehåll och kunskapskrav.
- Vilken är innebörden i citatet?
- Vilken/vilka observationspunkt/er under "Skriva" handlar om detta?

Observationspunkt A:4 skriva

Läs s. 29–30 för att få en bakgrund till observationspunkten Eleven skriver för att uttrycka sig eller minnas. Observationspunkten handlar om att eleven visar intresse för och har börjat uttrycka sig i skrift så att andra kan förstå delar av det som skrivs. Skrivandet kan börja få en kommunikativ funktion och även bli ett redskap för att minnas.

Diskutera

- När och hur kan du få möjlighet att observera elevernas förmåga i detta avseende?
- Känner du igen undervisningsexemplen från din egen verksamhet?
- Vilka andra idéer och exempel har du från din undervisning som kan stödja elevernas kommunikativa skrivande och skrivande för att minnas? Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.

Observationspunkt B:2 skriva

Läs s. 40–41 för att få en bakgrund till observationspunkten *Eleven formar bokstäver på ett funktionellt sätt och skriver läsligt för hand*.

Diskutera

- Vad innebär begreppet "funktionellt" för dig i det här sammanhanget?
- Känner du igen undervisningsexemplen från din egen verksamhet?
- Vilka andra idéer och exempel har du från din undervisning som kan stödja elevernas förmåga att forma bokstäverna på ett funktionellt sätt? Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.

Observationspunkt C:3 skriva

Läs s. 51 för att få en bakgrund till observationspunkten *Eleven hämtar information och kunskaper från någon anvisad källa och skriver med egna ord en sammanhängande text*. "Att skriva med egna ord" är ett väl använt uttryck i skolans värld. Det används ofta i sammanhang som ibland kallas för att eleverna "forskar", eller att de skriver egna faktatexter efter att ha inhämtat information och kunskaper från olika källor.

Diskutera

- Känner du igen uttrycket ”att skriva med egna ord” från din undervisning? Vad innebär det för den enskilde elevens skrivande?
- Hur man kan stödja elever när de skriver för att lära så att innehållet i deras texter klart framgår?
- Känner du igen undervisningsexemplen från din egen verksamhet?
- Vilka andra idéer och exempel har du från din undervisning som kan stödja elevernas förmåga att skriva med egna ord så att andra förstår? Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.

Observationspunkt D:2 skriva

Läs s. 60–61 för att få en bakgrund till observationspunkten *Eleven använder ibland några texttypiska drag vid skrivande och prövar att bearbeta sina texter med stöd av andras råd*. I årskurserna 3–6 kommer skrivandet i olika ämnen successivt att betyda mer och mer för lärandet. Eleverna förväntas skriva texter med olika syften, dvs. olika texttyper med olika specifika drag. Att ha mottagare för det eleverna skriver är viktigt för att öka deras motivation för att vilja bearbeta olika texters innehåll och form.

Diskutera

- Vad innebär begreppet ”bearbeta text” för dig i din undervisning? Hur tänker du att elevernas bearbetning av både texters innehåll och form kan se ut? Vilka möjligheter och eventuella svårigheter ser du med detta?
- Vilka texttypiska drag är vanligast att eleverna använder i din undervisning? Är det någon texttyp som dina elever behöver öva mer på i skrivandet?
- Känner du igen undervisningsexemplen från din egen verksamhet?
- Vilka andra idéer och exempel har du från din undervisning som kan stödja elevernas förmåga att skriva olika typer av texter och att bearbeta dem? Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.

Observationspunkt E:1 skriva

Läs s. 69 för att få en bakgrund till observationspunkten *Eleven följer de vanligaste reglerna för såväl stavning som meningsbyggnad och interpunktion samt tar stöd av olika hjälpmedel vid skrivande*. Den här punkten handlar om textens form, vilken är central för att få fram textens innehåll så den blir begriplig för läsaren.

Diskutera

- Vad innebär ”de vanligaste reglerna för stavning, meningsbyggnad och interpunktion” för dig i din undervisning?
- På vilket sätt brukar du ta upp textens läsbarhet för att motivera eleverna att följa dessa regler?
- Vilka hjälpmedel för textens form har dina elever tillgång till i undervisningen?
- Känner du igen undervisningsexemplen från din egen verksamhet?
- Vilka andra idéer och exempel har du från din undervisning som kan stödja elevernas förmåga att utveckla textens form? Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.

Observationspunkt F:3 skriva

Läs s. 78 för att få en bakgrund till observationspunkten *Eleven använder olika tekniker för att anpassa sin text till syfte och mottagare*. Eleven ska, när hon eller han kommer så här långt i skrivandet kunna distansera sig till sin egen text och försöka avgöra hur den ska skrivas och struktureras. Detta för att uppfylla syftet med texten och bäst nå fram med sitt budskap till en mottagare. I det centrala innehållet i årskurs 4–6 i svenska och svenska som andraspråk ingår att eleverna ska få skapa texter där ord, bild och ljud samspelar.

Diskutera

- Vilket innehåll i din undervisning stödjer elevernas förmåga att diskutera sina texters innehåll och struktur för att anpassa dem till syfte och mottagare?
- Hur gör du i din undervisning för att stödja elevernas skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar?
- Känner du igen undervisningsexemplen från din egen verksamhet?
- Vilka andra idéer och exempel har du från din undervisning som kan stödja elevernas förmåga att diskutera sina texters innehåll och struktur för att anpassa dem till syfte och mottagare? Skriv gärna egna exempel på de tomma raderna i *Nya Språket lyfter!*.

Svenska som andraspråk

Läs och jämför kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk. I kursplanen i svenska som andraspråk står bl.a. att *Undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att kommunicera på svenska utifrån sin kunskapsnivå, utan att ställa för tidiga krav på språklig korrekthet.* Denna formulering är unik för ämnet svenska som andraspråk.

Diskutera

- Vad innebär formuleringen om språklig korrekthet för innehållet i din undervisning för elever med svenska som andraspråk?
- Vilka andra skillnader i de två kursplanerna är viktiga att känna till?

I kommentarmaterialet till kursplanen i svenska som andraspråk står följande:

Den nya kursplanen i svenska som andraspråk är skriven utifrån antagandet att en elev som börjat läsa svenska som andraspråk i grundskolans årskurs 1 och sedan läst det under hela sin grundskoletid, ska ha sådana kunskaper i svenska att hon eller han kan läsa svenska i gymnasieskolan (s. 6).

Diskutera

- Vad innebär detta för din bedömning av språkutveckling hos en elev med svenska som andraspråk?

Tala, lyssna, samtala

Kunskapsområdet som handlar om hur man talar, lyssnar och samtalar har stor betydelse för elever med svenska som andraspråk. I kommentarmaterialet till kursplanen i svenska som andraspråk står det att: "eleverna ska få undervisning i vilka verktyg de kan ta till för att kunna kommunicera även i situationer då det egna språket sätter gränser." (s. 18)

Till de muntliga observationspunkterna i *Nya Språket lyfter!* finns genomgående en formulering som endast gäller elever med svenska som andraspråk: Uppmärksamma och notera om eleven förstår och gör sig förstådd på svenska.

Diskutera

- Vad innebär denna formulering för din undervisning?
- Vilka kommunikativa strategier behöver elever utveckla i din undervisning i svenska som andraspråk?

Läsa

I undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att tillägna sig texters innehåll, bland annat genom att läraren ger förförståelse innan man börjar läsa en högläsningsbok eller innan eleverna börjar sin egen läsning av en text. Förståelsen kan byggas upp genom att man tillsammans samtalar om texten utifrån innehållet och elevernas erfarenheter. Att arbeta med förförståelse är viktigt för alla elever, men särskilt viktigt för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk.

Diskutera

- Använd *exempelvis* observationspunkterna LÄSA: A:2, B:3, C:3, D:3, E:3 och F:3 som utgångspunkt för en diskussion om hur du kan skapa förutsättningar för att bedöma läsförståelsen hos en elev med svenska som andraspråk.

Skriva

Kraven på funktionell behärskning av språket när det gäller innehåll, röd tråd, val av texttyp och begriplig struktur skiljer sig något mellan de båda svenskämnen. Vid bedömning av texter skrivna av en elev med svenska som andraspråk är det viktigt att inte låta sig störas av att eleven inte fullt ut behärskar användning av en komplex struktur. Betrakta det hellre som en utvecklingsprocess där eleven måste få använda hela sin kommunikativa språkförmåga.

Den formella språkliga korrektheten kan aldrig bedömas isolerat utan måste relateras till såväl den innehållsmässiga som den språkliga komplexiteten. När eleverna ställs inför tankemässigt krävande uppgifter ansträngs deras språkförmåga. Om eleverna lyckas klara de innehållsliga utmaningarna kan det bli på bekostnad av korrektheten. Väljer eleverna däremot att hålla sig till enkla formuleringar och strukturer kan de nå en högre grad av korrekthet, men då på bekostnad av komplexiteten.

Diskutera

- Använd *exempelvis* observationspunkterna SKRIVA: A:4, B:1, C:1, C:3, D:3, E:2 och F:3 som utgångspunkt för diskussion om hur du kan skapa förutsättningar för att bedöma skrivutveckling hos en elev med svenska som andraspråk.

Utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen

Ett syfte med det här avsnittet är att visa hur *Nya Språket lyfter!* kan bidra till kartläggning av elevens kunskaper utifrån kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk när den skriftliga individuella utvecklingsplanen tas fram. Ett annat syfte är att lyfta fram hur *Nya Språket lyfter!* kan vara ett av underlagen vid utarbetande av åtgärdsprogram. I avsnittet hänvisas till *Skolverkets allmänna råd för utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen*.

Enligt skollagen ska alla elever ha en skriftlig individuell utvecklingsplan. Denna plan ersätter inte åtgärdsprogrammet, som är avsett för elever i behov av särskilt stöd. Allmänt gäller att läraren vid utvecklingssamtalet presenterar en skriftlig individuell utvecklingsplan med omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i. Läraren ska i den individuella utvecklingsplanen sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Den skriftliga individuella utvecklingsplanen och åtgärdsprogrammet

Vid sidan av den skriftliga individuella utvecklingsplanen kan ett åtgärdsprogram finnas. Utvecklingssamtalet kan alltså i vissa fall resultera i ett åtgärdsprogram enligt skollagens 3 kap. 9 §. Det innebär att en del elever både kommer ha en utvecklingsplan och ett åtgärdsprogram.

Diskutera

- Vilket stöd inför utarbetande av åtgärdsprogram kan du få i *Nya Språket lyfter!* av det som står under rubriken Förslag till analys i de olika avstämningarna A–F?

Elevens perspektiv

Utvecklingsplanen bygger på elevens delaktighet och att eleven får vara med och diskutera och bestämma vad hon eller han kan göra och ansvara för när det gäller olika ämnen. Utvecklingsplanen kan hjälpa eleven att se sitt arbete som meningsfullt, begripligt och hanterbart. I kommentarer till de allmänna råden beskrivs vikten av att eleven ska kunna ansvara för och påverka sina studier och att det därför är viktigt att hon eller han får information om vilka kunskaper och kunskapskvaliteter som bedöms inom ämnet. Likaså framhålls vikten av att eleven i det dagliga arbetet ska få träning i att reflektera över och beskriva och bedöma sina kunskaper och sitt lärande.

Diskutera

- Hur kan användningen av *Nya Språket lyfter!* hjälpa eleven att få information om vilka förmågor och kunskapskvaliteter som bedöms inom ämnena svenska och svenska som andraspråk?
- Hur kan materialet vara ett stöd för elevens träning i att regelbundet reflektera och sätta ord på vad hon eller han tycker är svårt, är på väg att lära sig, eller har lärt sig?
- Hur kan materialet hjälpa eleven att se sitt arbete som meningsfullt, begripligt och hanterbart?

Vårdnadshavarens perspektiv

Läraren ska kontinuerligt informera vårdnadshavaren om elevens skolgång. Vid utvecklingssamtalen mellan lärare, elev och vårdnadshavare ska information ges om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling. Samtal ska också ske om hur elevens utveckling kan stödjas. I den skriftliga individuella utvecklingsplanen som tas fram vid utvecklingssamtalen, beskrivs det ansvar som skolan, vårdnadshavaren och eleven har för elevens fortsatta utveckling.

Diskutera

- Hur kan *Nya Språket lyfter!* användas i kontakten med elevens vårdnadshavare?
- Vilka delar av *Nya Språket lyfter!* är användbara som stöd för att vårdnadshavaren ska få ökade insikter i sitt barns kunskaper inom områdena tala/samtala, läsa och skriva?

Dokumentation och bedömning

I *Skolverkets allmänna råd för utvecklingssamtalen och den skriftliga individuella utvecklingsplanen* framhålls att utvecklingsplanen ska vara ett stöd för elevens fortsatta lärande. Den ska ge en samlad och systematisk kunskap om elevens lärande och ett underlag för en fortsatt planering.

I kommentarer till de allmänna råden framhålls att bedömningarna ska ha en framsyftande funktion för att stödja elevens fortsatta lärande och lyfta fram elevens möjligheter till utveckling.

Nya Språket lyfter! är ett bedömningsstöd som ger dig som lärare verktyg för att observera och systematiskt dokumentera elevers språkutveckling. Materialet har en tonvikt på bedömning och dokumentation av elevens läsförmåga men även skrivförmåga samt förmågan att tala, lyssna och samtala framträder tydligt.

Diskutera

- Hur kan *Nya Språket lyfter!* användas som ett bedömningsunderlag i ämnena svenska och svenska som andraspråk?
- Hur kan användningen av materialet utveckla arbetet med bedömning och dokumentation på din skola?
- Hur kan *Nya Språket lyfter!* användas i relation till vad som skrivs om bedömningens framsyftande funktion?
- Vilka konsekvenser ger detta för din undervisning?
- Hur kan *Nya Språket lyfter!* relatera till övriga bedömningsstöd som du använder?

Kopplingen mellan den skriftliga individuella utvecklingsplanen och undervisningen

I de allmänna råden beskrivs att utvecklingsplanen ska synliggöra hur eleven kan utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen för utbildningen. Varje observationspunkt i *Nya Språket lyfter!* innehåller rubriken: *Undervisningen ger exempelvis utrymme för att:*. Där ges exempel på undervisningsinnehåll som kan ge förutsättningar för att eleven ska utvecklas så långt som möjligt. Tanken är att dessa exempel, grundade på aktuell forskning, ska ge stöd till läraren i fråga om att synliggöra, bedöma och utveckla sin undervisning i förhållande till elevens kunskap.

Diskutera

- Hur kan du ta hjälp av *Nya Språket lyfter!* i arbetet med att synliggöra, bedöma och utveckla undervisningen så att den ger så bra förutsättningar som möjligt för elevens förmåga att utvecklas i ämnena svenska och svenska som andraspråk?

Gemensamt förhållningssätt till den skriftliga individuella utvecklingsplanen

I *Skolverkets allmänna råd för utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen* beskrivs vikten av att man på varje skola skapar ett gemensamt förhållningssätt till arbetet med utvecklingsplanen. Rektor bör ge förutsättningar för att skolan har gemensamma rutiner och former för de dokumentationer som ska bilda underlag för utvecklingsplanen. Det innebär att skolan bör utveckla ett gemensamt språk för sin dokumentation när det gäller den skriftliga individuella utvecklingsplanen.

Diskutera

- Hur kan *Nya Språket lyfter!* användas som ett av flera dokumentationsunderlag i utformningen av den skriftliga individuella utvecklingsplanen?
- Hur kan ni på skolan skapa mötesplatser för att diskutera frågor kring utformningen av den skriftliga individuella utvecklingsplanen?
- Hur kan ni på er skola och skolor er emellan, skapa ett gemensamt förhållningssätt till arbetet med den skriftliga individuella utvecklingsplanen?

Att läsa

Nya Språket lyfter! Bedömningsstöd i svenska och svenska som andraspråk för grundskolans årskurs 1–6

Kursplanen i svenska

Kursplanen i svenska som andraspråk

Kommentarmaterial till kursplanen i svenska

Kommentarmaterial till kursplanen i svenska som andraspråk

Skolverkets allmänna råd för utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen

Bilaga

Översikt över centrala områden och deras progression i *Nya Språket lyfter*

Översikten över centrala utvecklingsområden för läsande och skrivande i *Nya Språket lyfter* är uppställd i nedanstående tabell. I tabellens första kolumnen står punktens namn. Rubriker på observationspunkter har stor bokstav, t ex "A1" avser rubriken på den första observationspunkten under A. De mer detaljerade beskrivningarna som finns angivna under rubrikerna *Uppmärksamma och notera om eleven* har fått små bokstäver, t ex "a1" avser en sådan mer detaljerad beskrivning under observationspunkt A1. Avstämningarna har getts dubbelbokstäver, t ex "AA" avser rubriken för Avstämning A och "aa" avser en mer detaljerad beskrivning under Avstämning A. I den andra kolumnen anges om punkten gäller läsande eller skrivande. I den tredje kolumnen beskrivs innehållet genom dels rubrikerna för punkterna, dels innehållet som finns beskrivet under varje punkt: *Uppmärksamma och notera om eleven*. En del punkter återkommer under flera rubriker genom att de innehåller flera olika områden.

Visa intresse för läsande, läsa och/eller samtala eller skriva om det lästa

A1	Läs	Eleven visar uppmärksamhet vid högläsning
a1	Läs	kommenterar eller ställer frågor om innehållet vid högläsning
a1	Läs	lyssnar aktivt; uttrycker genom ögonkontakt, minspel eller kommentarer ett engagemang för det lästa eller berättade
AA	Läs	Eleven har knäckt läskoden och visar förståelse för innehållet
aa	Läs	tar initiativ till läsning och skrivning
b1	Läs	läser själv, förstår och kan återberätta det lästa i stora drag
B2	Läs	Eleven visar förståelse vid egen läsning
b2	Läs	tar eget initiativ och visar intresse för läsning
b3	Läs	läser på egen hand och med förståelse texter som är lite längre och med något mer komplexa sammanhang
BB	Läs	Eleven läser med hjälp av både ljudning och ortografisk helordsläsning samt visar förståelse vid egen läsning
bb	Läs	tar eget initiativ till läsning och skrivning
bb	Läs	har börjat läsa något längre texter
C1	Läs	Eleven läser för upplevelse och lärande
C2	Läs	Eleven läser ofta och regelbundet både korta och längre texter av olika slag
c2	Läs	tar eget initiativ till läsning
c2	Läs	läser med förståelse t.ex. enkla kapitelböcker, lyrik, sagor, faktatexter eller instruktioner
c3	Läs	samtalar om och diskuterar lästa texter
CC	Läs	Eleven läser flytande med förståelse både kortare och längre texter där ortografisk helordsläsning dominerar
cc	Läs	läser och tar del av berättande, beskrivande och instruerande texter
cc	Läs	läser elevnära skönlitterära texter och återberättar handlingen muntligt eller skriftligt
cc	Läs	läser elevnära faktatexter och instruktioner samt beskriver och använder sig av innehållet muntligt och skriftligt
D1	Läs	Eleven tar hjälp av ordens uppbyggnad för att underlätta läsflyt och läsförståelse
D2	Läs	Eleven använder varierande sätt att läsa beroende på syftet med läsningen
d2	Läs	deltar aktivt i samtal om texters budskap och anknyter till egna erfarenheter
D3	Läs	Eleven läser regelbundet längre texter av olika slag med flyt och förståelse
d3	Läs	läser regelbundet olika slags texter, såväl skönlitteratur som faktatexter
d3	Läs	läser för olika syften: för nöje, för att lära, för att finna fakta
d3	Läs	börjar anpassa läsningen till olika slags texter och deras syften
DD	Läs	Eleven läser obehindrat med förståelse
dd	Läs	anknyter till det lästa i samtal och skrivande såväl i samband med läsningen som vid andra tillfällen, samt vid läsning av andra texter
E3	Läs	Eleven läser längre texter med flyt och är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text
e3	Läs	har börjat beskriva sin upplevelse av läsningen
ee	Läs	har börjat beskriva sin upplevelse av läsningen
F3	Läs	Eleven läser längre och mer komplexa texter och anpassar samt varierar användningen av förståelsestrategier för att inta ett kritiskt förhållningssätt vid läsning
f3	Läs	beskriver sin upplevelse av läsningen på ett enkelt/utvecklat/välutvecklat sätt
ff	Läs	beskriver sin upplevelse av läsningen på ett enkelt/utvecklat/välutvecklat sätt

Visa intresse för skrivande, skriva och/eller samtala om det skrivna

A1	Skriv	Eleven visar förståelse för bilder, tecken och symboler
a1	Skriv	uttrycker sig genom att rita och måla, för hand eller på dator
a1	Skriv	försöker att pröva på att skriva, dvs skriver för hand på "eget sätt" med ett textliknande uttryck
A2	Skriv	Eleven skriver sitt namn och kopierar bokstäver och ord
a2	Skriv	skriver sitt förnamn
a2	Skriv	börjar kopiera bokstäver och ord i omgivningen
a3	Skriv	skriver för att uttrycka sig för hand och på dator
A4	Skriv	Eleven skriver för att uttrycka sig eller minnas
a4	Skriv	tar egna initiativ till att kommunicera och minnas med hjälp av skrift
a4	Skriv	visar intresse för skrivandets möjligheter.
aa	Läs	tar initiativ till läsning och skrivning
B1	Skriv	Eleven skriver ord eller kortare text med eller utan bildstöd
b1	Skriv	skriver korta meddelanden, brev, sagor, berättelser m.m. för hand och på dator
b1	Skriv	skriver texter till bilder
b2	Skriv	börjar skriva ord och enklare text med ett visst flyt
bb	Läs	tar eget initiativ till läsning och skrivning
c1	Skriv	skriver lite längre texter för hand eller på dator så andra kan läsa och förstå
c3	Skriv	utgår från sina tidigare kunskaper och egna frågor
d3	Skriv	skriver längre texter ofta och regelbundet med läslig handstil och på dator
e3	Skriv	skriver olika texter med begripligt innehåll och med läslig handstil och på dator
f3	Skriv	skriver berättande texter och faktatexter ofta och regelbundet och diskuterar texternas innehåll med andra

Hantera bokstäver och vara fonologiskt medveten

A3	Skriv	Eleven känner igen och skriver flera bokstäver och kopplar dem till bokstavsljuden
a3	Skriv	kan koppla ihop flera bokstäver med bokstavsljuden.
A4	Läs	Eleven känner igen flera bokstäver, har knäckt läskoden och visar förståelse för innehållet
a4	Läs	visar intresse för språklekar
a4	Läs	är fonologiskt medveten dvs. börjar förstå kopplingen ljud – bokstav
a4	Läs	kan namnge flera bokstäver och vet hur de låter
aa	Läs	kan namnge de flesta bokstäver och vet hur de låter
B1	Läs	Eleven kan alla bokstävers namn och ljud, ljudar ihop ord och börjar utnyttja den ortografiska avkodningsstrategin (helordsläsning)
b1	Läs	förstår att bokstäver kan ha olika ljud och vet hur man uttalar dem
b1	Läs	känner igen alla versaler och gemener: namn, ljud och utseende
b1	Läs	känner till modersmålets skriftsystem (ämnet svenska som andraspråk)
bb	Läs	har förstått principen att ord kan delas in i bokstäver, stavelser och betydelsebärande enheter
c2	Skriv	använder sig av alfabetisk ordning.

Hantera morfologiska aspekter, dvs. hur ord är uppbyggda

a3	Läs	känner igen vanligt återkommande ord i olika texter och sammanhang
aa	Läs	urskiljer ord i meningar
b1	Skriv	förstår att text kan delas upp i ord och meningar
b3	Skriv	gör mellanrum mellan orden
bb	Läs	har förstått principen att ord kan delas in i bokstäver, stavelser och betydelsebärande enheter
D1	Läs	Eleven tar hjälp av ordens uppbyggnad för att underlätta läsflyt och läsförståelse
d1	Läs	har insikt om att ord kan bestå av stam och ändelser
d1	Läs	har insikt om att ord böjs på olika sätt beroende av sammanhang
d1	Läs	har insikt om att ändelser förändrar ords betydelse samt tar hjälp av den kunskapen för såväl avancerad ljudning som helordsläsning
e1	Skriv	följer grundläggande regler för ord- och meningsbyggnad med få undantag
f1	Skriv	följer grundläggande regler för språkriktighet samt skiljetecknens användning med viss/relativt god/god säkerhet (ämnet svenska)
f1	Skriv	följer grundläggande regler för språkriktighet på ett i huvudsak/relativt väl/väl fungerande sätt (ämnet svenska som andraspråk)

Använda avkodningsstrategier vid läsning

A3	Läs	Eleven läser ord som helheter (logografisk läsning) och börjar känna igen några bokstäver
a3	Läs	känner igen vanligt återkommande ord i olika texter och sammanhang
a3	Läs	läser ord som helheter (logografisk läsning) t.ex. sitt namn och några vanliga ordbilder från sin vardag, med eller utan kännedom om enskilda bokstäver eller ljud
a3	Läs	tar hjälp av ordbilder för att avkoda text
a3	Läs	börjar identifiera bokstäver som finns i det egna namnet eller andra elevnära ord
a3	Läs	har läsriktningen klar för sig.
a3	Läs	har läsriktningen i jämförelse med modersmålet klar för sig (ämnet svenska som andraspråk)
A4	Läs	Eleven känner igen flera bokstäver, har knäckt läskoden och visar förståelse för innehållet
a4	Läs	har börjat intressera sig för ljudning av ord som tidigare lästs som helheter (logografisk läsning) och ord som känns igen genom exempelvis sammanhanget
AA	Läs	Eleven har knäckt läskoden och visar förståelse för innehållet
aa	Läs	har förstått principen för hur man ljudar ihop ord
aa	Läs	läser enkla ord och meningar med hjälp av både logografisk läsning och ljudningsstrategin.
B1	Läs	Eleven kan alla bokstävers namn och ljud, ljudar ihop ord och börjar utnyttja den ortografiska avkodningsstrategin (helordsläsning)
b1	Läs	läser framför allt med hjälp av såväl den enkla som den mer avancerade ljudningsstrategin, men börjar bygga upp den ortografiska avkodningsstrategin
b2	Läs	använder både den enkla och den avancerade ljudningsstrategin utan problem vid läsning, men ortografisk avkodningsstrategi (antalet ord och fraser som läses utan ljudning) ökar successivt
b4	Läs	läser utan att ljuda alla ord, dvs. ortografisk helordsläsning fortsätter öka successivt
BB	Läs	Eleven läser med hjälp av både ljudning och ortografisk helordsläsning samt visar förståelse vid egen läsning
bb	Läs	är fortfarande beroende av ljudningsstrategin (enkel och avancerad), men läsningen börjar automatiseras allt mer med hjälp av ortografisk läsning
bb	Läs	läser enkla meningar utan bildstöd med flyt både högt och tyst
c1	Läs	avkodar texten på ett allt mer automatiserat sätt.
c2	Läs	växlar vid behov mellan olika avkodningsstrategier
CC	Läs	Eleven läser flytande med förståelse både kortare och längre texter där ortografisk helordsläsning dominerar
cc	Läs	läser texter med flyt och förståelse både högt och tyst där ortografisk helordsläsning är den dominerande avkodningsstrategin
cc	Läs	utnyttjar den mer avancerade ljudningsstrategin vid okända eller krångliga ord
D1	Läs	Eleven tar hjälp av ordens uppbyggnad för att underlätta läsflyt och läsförståelse
d1	Läs	har insikt om att ortografisk helordsläsning underlättar flyt i läsningen
d1	Läs	har insikt om att ändelser förändrar ords betydelse samt tar hjälp av den kunskapen för såväl avancerad ljudning som helordsläsning
D3	Läs	Eleven läser regelbundet längre texter av olika slag med flyt och förståelse
d3	Läs	börjar anpassa läsningen till olika slags texter och deras syften
dd	Läs	läser med flyt, dvs. har en klart och tydligt automatiserad avkodning vid läsning
dd	Läs	har fungerande strategier för att lösa problem med avkodning och förståelse och rättar sig själv vid läsning
E3	Läs	Eleven läser längre texter med flyt och är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text
e3	Läs	läser med flyt skönlitteratur och poesi
e3	Läs	läser med flyt sakprosa som används i skolans olika ämnen
EE	Läs	Eleven läser längre texter med flyt och är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text
ee	Läs	läser med flyt, dvs. har en klart och tydligt automatiserad avkodning vid läsning av både skönlitteratur och sakprosa
f3	Läs	läser med flyt/gott flyt/mycket gott flyt olika slags skönlitteratur, t.ex. romaner, lyrik, drama, sagor och myter för barn och ungdomar
f3	Läs	läser med flyt/gott flyt/mycket gott flyt sakprosatexter som förekommer såväl i som utanför skolan
FF	Läs	Eleven läser längre texter inom olika ämnen med flyt och anpassar användningen av förståelsestrategier samt har ett kritiskt förhållningssätt till texters syfte, innehåll och form
ff	Läs	läser med flyt/gott flyt/mycket gott flyt olika slags skönlitteratur, t.ex. romaner, lyrik, drama, sagor och myter för barn och ungdomar samt rättar sig själv vid läsning
ff	Läs	läser med flyt/gott flyt/mycket gott flyt sakprosatexter som förekommer såväl i som utanför skolan samt rättar sig själv vid läsning

Använda förståelsestrategier vid läsning: ord- och textnivå

A2	Läs	Eleven "läser" både på och mellan raderna vid lärarens högläsning
a2	Läs	drar slutsatser utifrån det som är uttryckt i texten
a2	Läs	drar slutsatser eller gör goda gissningar om det som inte är uttalat i texten.
a4	Läs	tar hjälp av bilder och sina förkunskaper samt drar slutsatser utifrån textinnehållet som stöd för att förstå och tolka en text
aa	Läs	tar hjälp av bilder och sina förkunskaper samt drar slutsatser utifrån textinnehållet som stöd för att förstå och tolka en text
b2	Läs	visar förståelse för texters innehåll genom att återberätta, ställa och besvara frågor
B3	Läs	Eleven "läser mellan raderna" vid egen läsning av elevnära texter
b3	Läs	skapar sig inre bilder under läsning
B4	Läs	Eleven använder olika strategier som stöd i läsningen
b4	Läs	gör förutsägelser om innehållet
b4	Läs	drar slutsatser utifrån det som är både uttalat och outtalat i texten
bb	Läs	börjar använda olika förståelsestrategier som att leta efter ledtrådar, dra slutsatser och göra förutsägelser under och efter läsning
bb	Läs	börjar ställa frågor till texten för att förstå t.ex. textens budskap eller poäng
c1	Läs	visar förståelse för textens innehåll genom att samtala, ställa och besvara frågor om innehållet
c1	Läs	reflekterar kring vardagliga ords betydelseomfång och kategorisering i jämförelse med modersmålet (ämnet svenska som andraspråk)
c1	Läs	drar slutsatser och gör förutsägelser under läsning
c2	Läs	fyller ut det som inte direkt uttrycks i texten med hjälp av erfarenheter, bilder eller föreställningar om handlingen
c2	Läs	drar slutsatser och gör förutsägelser under och efter läsning
C3	Läs	Eleven "läser mellan raderna", dvs. förstår och tolkar innehåll i berättelser och faktatext
c3	Läs	har förmåga att läsa mellan raderna (inferensläsning) för att göra en personlig tolkning av det lästa utifrån egna erfarenheter
c3	Läs	drar slutsatser och gör förutsägelser med hjälp av ledtrådar och information som både uttrycks och inte direkt uttrycks i texten
cc	Läs	deltar i samtal och reflektioner kring texter och anknyter till egna och andras erfarenheter
cc	Läs	drar slutsatser och gör förutsägelser under och efter läsningen
cc	Läs	ställer frågor till texten för att förstå t.ex. dess budskap eller poäng
d2	Läs	deltar aktivt i samtal om texters budskap och anknyter till egna erfarenheter
d2	Skriv	förstår att olika texter använder olika typer av ord och begrepp (ämnet svenska som andraspråk)
d3	Läs	tar hjälp av olika förståelsestrategier som att koppla texten till egna och andras erfarenheter, använder förkunskaper, bilder och sammanhang, drar slutsatser, gör förutsägelser och/eller jämför med annat som lästs eller upplevts
dd	Läs	börjar använda olika förståelsestrategier för att förstå innehållet
dd	Läs	sammanfattar och ställer frågor till texter för att få förståelse av det lästa
dd	Läs	visar förståelse för texters underliggande budskap
E1	Läs	Eleven börjar använda kunskap om ords betydelser och texters innehåll för att berika sitt samtal om texter
e1	Läs	börjar använda centrala ämnesspecifika ord och begrepp som förekommer i skolans sakprosatexter i samtal om dessa texter
e1	Läs	börjar förstå hur ords och begrepps nyanser och värdeladdning kan påverka tolkning av texters innehåll och budskap
e1	Läs	börjar jämföra och göra skillnad mellan uttalade och underliggande budskap i lästa texter
e1	Läs	är på god väg att göra enkla funktionella sammanfattningar av helheten i det lästa och reflekterar över innehållet utifrån egna erfarenheter
e2	Läs	förstår att olika texter använder olika typer av ord och begrepp (ämnet svenska som andraspråk)
E3	Läs	Eleven läser längre texter med flyt och är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text
e3	Läs	är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte med läsningen som vilken typ av text som läses, dvs. anpassning till textens syfte, dess språkliga drag och uppbyggnad
e3	Läs	förstår att olika texter använder olika typer av ord och begrepp (ämnet svenska som andraspråk)

EE	Läs	Eleven läser längre texter med flyt och är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text
ee	Läs	börjar jämföra och göra skillnad mellan uttalade och underliggande budskap i lästa texter
ee	Läs	börjar förstå hur ords och begrepps nyanser och värdeladdning kan påverka tolkning av texters innehåll och budskap
ee	Läs	samtalar om sakprosatexter och börjar då använda centrala ämnesspecifika ord och begrepp
ee	Läs	är på god väg att göra enkla funktionella sammanfattningar av helheten i det läsa och reflekterar över innehållet utifrån egna erfarenheter samt börjar ge omdömen om texters innehåll och form
F1	Läs	Eleven använder kunskap om ords betydelser och texters innehåll för att samtala om dem på ett kritiskt sätt
f1	Läs	använder ämnesspecifika ord och begrepp som förekommer i skolans sakprosatexter såväl vid samtal om som i skrivande i anslutning till dessa texter
f1	Läs	förstår hur ords och begrepps nyanser och värdeladdning kan påverka tolkning av texters innehåll och budskap
f1	Läs	visar insikt om relevanta skillnader mellan uttalade och underliggande budskap i lästa texter
f1	Läs	gör enkla/utvecklade/väluvecklade sammanfattningar av det lästa samt för enkla och till viss del underbyggda / utvecklade och relativt väl underbyggda / väluvecklade och väl underbyggda resonemang om innehållet (ämnet svenska)
f1	Läs	gör enkla/utvecklade/väluvecklade sammanfattningar av det lästa samt för enkla och till viss del underbyggda / relativt väl underbyggda / väl underbyggda resonemang om innehållet (ämnet svenska som andraspråk)
F2	Läs	Eleven använder kunskap om texters uppbyggnad och layout för att inta ett kritiskt förhållningssätt till texter
f2	Läs	visar på hur kunskap om olika texters (berättande och sakprosa) språkliga drag och typiska uppbyggnad kan fördjupa tolkning av innehåll och budskap och stödja ett kritiskt förhållningssätt till val av texters språkliga dräkt
f2	Läs	förstår att olika texter använder olika typer av ord och begrepp (ämnet svenska som andraspråk)
F3	Läs	Eleven läser längre och mer komplexa texter och anpassar samt varierar användningen av förståelsestrategier för att inta ett kritiskt förhållningssätt vid läsning
f3	Läs	anpassar och varierar användningen av förståelsestrategier på ett fungerande/ändamålsenligt/ändamålsenligt och effektivt sätt beroende på såväl syfte med läsningen som vilken typ av text som läses, dvs. anpassning till textens syfte, dess språkliga drag och uppbyggnad
f3	Läs	reflekterar över att olika sätt att läsa leder till olika sätt att förstå textinnehåll
FF	Läs	Eleven läser längre texter inom olika ämnen med flyt och anpassar användningen av förståelsestrategier samt har ett kritiskt förhållningssätt till texters syfte, innehåll och form
ff	Läs	anpassar och varierar användningen av förståelsestrategier på ett fungerande/ändamålsenligt/ändamålsenligt och effektivt sätt beroende på såväl syfte med läsningen som vilken typ av text som läses, dvs. anpassning till textens syfte, dess innehåll och språkliga drag och uppbyggnad, för att fördjupa förståelsen och inta ett kritiskt förhållningssätt
ff	Läs	använder kunskap om texters uppbyggnad och layout (inklusive olika slags illustrationer) för att fördjupa förståelsen samt inta ett kritiskt förhållningssätt till texter
ff	Läs	förstår hur ords och begrepps nyanser och värdeladdning kan påverka tolkning av texters innehåll och budskap samt använder ämnesspecifika ord och begrepp vid samtal och skrivande
ff	Läs	gör enkla/utvecklade/väluvecklade sammanfattningar av det lästa samt för enkla och till viss del underbyggda/ utvecklade och relativt väl underbyggda/väluvecklade och väl underbyggda resonemang om innehållet
ff	Läs	visar insikt om relevanta skillnader mellan uttalade och underliggande budskap i lästa texter

Använda förståelsestrategier vid läsning: struktur, layout och annat

a2	Läs	tar hjälp av bilder, förkunskaper och tidigare erfarenheter för att förstå och tolka en text
a4	Läs	tar hjälp av bilder och sina förkunskaper samt drar slutsatser utifrån textinnehållet som stöd för att förstå och tolka en text
aa	Läs	tar hjälp av bilder och sina förkunskaper samt drar slutsatser utifrån textinnehållet som stöd för att förstå och tolka en text
b2	Läs	gestaltar texters innehåll i samtal, skrivande eller genom olika estetiska uttryckssätt.
B4	Läs	Eleven använder olika strategier som stöd i läsningen
b4	Läs	tar hjälp av bokens framsida, bilder och kända ord för att läsa och förstå text
b4	Läs	använder sina tidigare kunskaper och textens sammanhang för att förstå och tolka text
c2	Läs	fyller ut det som inte direkt uttrycks i texten med hjälp av erfarenheter, bilder eller föreställningar om handlingen
c3	Läs	tar hjälp av bilder och tidigare kunskaper för att förstå text
c3	Läs	har förmåga att läsa mellan raderna (inferensläsning) för att göra en personlig tolkning av det lästa utifrån egna erfarenheter
D2	Läs	Eleven använder varierande sätt att läsa beroende på syftet med läsningen
d2	Läs	läser på olika sätt, t.ex. sökläser, översiktsläser, upplevelseläser eller närläser och sammanfattar viktig information
d3	Läs	tar hjälp av olika förståelsestrategier som att koppla texten till egna och andras erfarenheter, använder förkunskaper, bilder och sammanhang, drar slutsatser, gör förutsägelser och/eller jämför med annat som lästs eller upplevts
dd	Läs	börjar anpassa läsningen till olika slags texter och deras syften
dd	Läs	känner till skillnaden mellan olika slags texter t.ex. sagor, berättelser, faktatexter, dikter, recept
E2	Läs	Eleven använder kunskap om texters uppbyggnad, layout och komposition för att fördjupa förståelsen
e2	Läs	använder bilder, tabeller, diagram och andra illustrationer för tolkning av innehåll och budskap
e2	Läs	använder olika texters, såväl berättande som sakprosa, språkliga drag och typiska uppbyggnad för tolkning av innehåll och budskap
E3	Läs	Eleven läser längre texter med flyt och är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text
e3	Läs	är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte med läsningen som vilken typ av text som läses, dvs. anpassning till textens syfte, dess språkliga drag och uppbyggnad
EE	Läs	Eleven läser längre texter med flyt och är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text
ee	Läs	är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text samt rättar sig själv vid läsning
ee	Läs	använder olika texters språkliga drag och typiska uppbyggnad för tolkning av innehåll och budskap
ee	Läs	använder bilder, tabeller, diagram och andra illustrationer för tolkning av innehåll och budskap
ee	Läs	är på god väg att göra enkla funktionella sammanfattningar av helheten i det lästa och reflekterar över innehållet utifrån egna erfarenheter samt börjar ge omdömen om texters innehåll och form
F2	Läs	Eleven använder kunskap om texters uppbyggnad och layout för att inta ett kritiskt förhållningssätt till texter
f2	Läs	visar på hur bilder, tabeller, diagram och andra illustrationer samspelar med det skrivna innehållet och hur dessa kan fördjupa förståelsen och stödja ett kritiskt förhållningssätt till textens layout
f2	Läs	visar på hur kunskap om olika texters (berättande och sakprosa) språkliga drag och typiska uppbyggnad kan fördjupa tolkning av innehåll och budskap och stödja ett kritiskt förhållningssätt till val av texters språkliga dräkt
F3	Läs	Eleven läser längre och mer komplexa texter och anpassar samt varierar användningen av förståelsestrategier för att inta ett kritiskt förhållningssätt vid läsning
f3	Läs	anpassar och varierar användningen av förståelsestrategier på ett fungerande/ändamålsenligt/ändamålsenligt och effektivt sätt beroende på såväl syfte med läsningen som vilken typ av text som läses, dvs. anpassning till textens syfte, dess språkliga drag och uppbyggnad
f3	Läs	reflekterar över att olika sätt att läsa leder till olika sätt att förstå textinnehåll
FF	Läs	Eleven läser längre texter inom olika ämnen med flyt och anpassar användningen av förståelsestrategier samt har ett kritiskt förhållningssätt till texters syfte, innehåll och form
ff	Läs	anpassar och varierar användningen av förståelsestrategier på ett fungerande/ändamålsenligt/ändamålsenligt och effektivt sätt beroende på såväl syfte med läsningen som vilken typ av text som läses, dvs. anpassning till textens syfte, dess innehåll och språkliga drag och uppbyggnad, för att fördjupa förståelsen och inta ett kritiskt förhållningssätt
ff	Läs	använder kunskap om texters uppbyggnad och layout (inklusive olika slags illustrationer) för att fördjupa förståelsen samt inta ett kritiskt förhållningssätt till texter

Rätta sig själv vid läsande

b4	Läs	reagerar när ett ord läses fel om sammanhanget går förlorat.
b4	Läs	rättar sig själv vid läsning
bb	Läs	stannar upp i läsningen när det uppstår problem med förståelse av ord eller sammanhang
bb	Läs	läser om och rättar sig själv vid läsning vid behov
c3	Läs	rättar sig själv vid läsning
cc	Läs	rättar sig själv vid läsning
d3	Läs	rättar sig själv vid läsning
dd	Läs	har fungerande strategier för att lösa problem med avkodning och förståelse och rättar sig själv vid läsning
e3	Läs	rättar sig själv vid läsning
ee	Läs	är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text samt rättar sig själv vid läsning
f3	Läs	reflekterar över att olika sätt att läsa leder till olika sätt att förstå textinnehåll
f3	Läs	rättar sig själv vid läsning
ff	Läs	läser med flyt/gott flyt/mycket gott flyt olika slags skönlitteratur, t.ex. romaner, lyrik, drama, sagor och myter för barn och ungdomar samt rättar sig själv vid läsning
ff	Läs	läser med flyt/gott flyt/mycket gott flyt sakprosatexter som förekommer såväl i som utanför skolan samt rättar sig själv vid läsning

Hantera stavning och handstil

a2	Skriv	börjar kopiera bokstäver och ord i omgivningen
A3	Skriv	Eleven känner igen och skriver flera bokstäver och kopplar dem till bokstavsljuden
a3	Skriv	använder en tidig form av upptäckarskrivande, dvs. utforskar och analyserar förhållandet mellan ljud och bokstav, därför kan elevens skrivande ibland vara svårt att förstå för andra
a3	Skriv	utforskar skrivandet genom att använda versaler och/eller gemener
a3	Skriv	kan koppla ihop flera bokstäver med bokstavsljuden.
a3	Skriv	har skrivriktningen klar för sig.
a3	Skriv	har skrivriktningen i jämförelse med modersmålet klar för sig (ämnet svenska som andraspråk)
a4	Skriv	använder en mer avancerad form av upptäckarskrivande där förhållandet mellan ljud och bokstav utforskas och analyseras och där elevens skrivande börjar bli lättare att förstå för andra
b1	Skriv	använder etablerad stavning av mer frekventa och bekanta ord i kombination med upptäckarstavning
B2	Skriv	Eleven formar bokstäver på ett funktionellt sätt och skriver läsligt för hand
b2	Skriv	börjar skriva ord och enklare text med ett visst flyt
b2	Skriv	stavar några vanligt förekommande ord med allt större säkerhet
b2	Skriv	skriver så att texten är läslig för eleven själv och för andra
C2	Skriv	Eleven följer vanliga stavningskonventioner vid skrivande av texter
c2	Skriv	stavar för eleven vanliga ord och är medveten om att det finns olika regler för stavning
c2	Skriv	prövar stavningshypoteser
c2	Skriv	frågar lärare eller kamrater om stavning
D1	Skriv	Eleven följer nästan genomgående de vanligaste reglerna för såväl stavning som meningsbyggnad och interpunktion samt tar stöd av olika hjälpmedel vid skrivande
d1	Skriv	stavar vanliga dubbeltecknade och ljudstridiga ord rätt
d3	Skriv	skriver längre texter ofta och regelbundet med läslig handstil och på dator
E1	Skriv	Eleven följer de vanligaste reglerna för såväl stavning som meningsbyggnad och interpunktion samt tar stöd av olika hjälpmedel vid skrivande
e1	Skriv	stavar dubbeltecknade och ljudstridigt stavade ord som följer huvudregeln rätt
e3	Skriv	skriver olika texter med begripligt innehåll och med läslig handstil och på dator
F1	Skriv	Eleven behärskar användning av de vanligaste reglerna för stavning, meningsbyggnad och interpunktion och tar stöd av olika hjälpmedel vid skrivande
f1	Skriv	följer grundläggande regler för stavning med viss /relativt god/god säkerhet (ämnet svenska)
f1	Skriv	följer grundläggande regler för stavning på ett i huvudsak/relativt väl/ väl fungerande sätt (ämnet svenska som andraspråk)

Hantera meningsbyggnad och interpunktion

a4	Skriv	bildar oftast fullständiga meningar men markerar dem inte med stor bokstav och interpunktion mer än sporadiskt
b1	Skriv	förstår att text kan delas upp i ord och meningar
B3	Skriv	Eleven visar förståelse för hur meningar skrivs
b3	Skriv	visar förmåga att markera meningar med stor bokstav och punkt
b3	Skriv	använder andra skiljetecken ibland
c4	Skriv	använder stor bokstav, punkt, frågetecken i egna texter
D1	Skriv	Eleven följer nästan genomgående de vanligaste reglerna för såväl stavning som meningsbyggnad och interpunktion samt tar stöd av olika hjälpmedel vid skrivande
d1	Skriv	är på god väg mot att följa reglerna för ord- och meningsbyggnad
d1	Skriv	använder de vanligast förekommande skiljetecknen
E1	Skriv	Eleven följer de vanligaste reglerna för såväl stavning som meningsbyggnad och interpunktion samt tar stöd av olika hjälpmedel vid skrivande
e1	Skriv	följer grundläggande regler för ord- och meningsbyggnad med få undantag
e1	Skriv	använder olika skiljetecken rätt
F1	Skriv	Eleven behärskar användning av de vanligaste reglerna för stavning, meningsbyggnad och interpunktion och tar stöd av olika hjälpmedel vid skrivande
f1	Skriv	följer grundläggande regler för språkriktighet samt skiljetecknens användning med viss/relativt god/god säkerhet (ämnet svenska)
f1	Skriv	följer grundläggande regler för språkriktighet på ett i huvudsak/relativt väl/väl fungerande sätt (ämnet svenska som andraspråk)

Hantera textstruktur: allmänna aspekter

b2	Skriv	skriver text med en enkel handling
b4	Skriv	provar olika språkliga strategier i sitt skrivande, t.ex. nybildningar, omskrivningar, förenklingar (ämnet svenska som andraspråk)
C1	Skriv	Eleven skriver berättande text med tydlig handling
c1	Skriv	skriver lite längre texter för hand eller på dator så andra kan läsa och förstå
c1	Skriv	återger en tydlig handling, dvs. inledning, händelseförlopp och avslutning (ämnet svenska)
c1	Skriv	återger i huvudsak en fungerande handling och följer en enkel röd tråd (ämnet svenska som andraspråk)
c1	Skriv	provar olika språkliga strategier i sitt skrivande, t.ex. nybildningar, omskrivningar, förenklingar (ämnet svenska som andraspråk)
C3	Skriv	Eleven hämtar information och kunskaper från någon anvisad källa och skriver med egna ord en sammanhängande text
c3	Skriv	uttrycker sina kunskaper i sammanhängande text där innehållet klart framgår (ämnet svenska) eller är begripligt (ämnet svenska som andraspråk)
c3	Skriv	skriver texter som behandlar ett ämne ur olika aspekter
C4	Skriv	Eleven visar förmåga att planera, organisera och bearbeta innehåll och form i en text
c4	Skriv	skapar en tydlig textstruktur med inledning, huvudinnehåll och avslutning
D1	Skriv	Eleven följer nästan genomgående de vanligaste reglerna för såväl stavning som meningsbyggnad och interpunktion samt tar stöd av olika hjälpmedel vid skrivande
D2	Skriv	Eleven använder ibland några texttypiska drag vid skrivande och provar att bearbeta sina texter med stöd av andras råd
d2	Skriv	provar att använda dialog och styckeindelning i berättande text
d2	Skriv	provar att använda ämnesspecifika ord
d2	Skriv	förstår att olika texter använder olika typer av ord och begrepp (ämnet svenska som andraspråk)
E2	Skriv	Eleven använder oftast olika texttypiska drag vid skrivande och bearbetar sina texter med stöd av andras råd
e2	Skriv	skriver berättande texter och provar olika texttypiska drag som gestaltande miljö- och personbeskrivningar, dialog, stegrande händelseförlopp, parallellhandling, tillbakablickar och avslutning
e2	Skriv	börjar använda ämnesspecifika ord på ett funktionellt sätt
e2	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)
e3	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)
F2	Skriv	Eleven behärskar användning av texttypiska drag vid skrivande, ger omdömen och bearbetar sina texter med stöd av andras råd
f2	Skriv	skriver berättande texter med enkla/utvecklade/välutvecklade gestaltande beskrivningar och enkel/utvecklad/välutvecklad handling
f2	Skriv	skriver texter med stöd i flera olika källor och texterna innehåller då enkla/utvecklade/väl utvecklade beskrivningar, egna formuleringar och viss/relativ god/god användning av ämnesspecifika ord
f2	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)
F3	Skriv	Eleven använder olika tekniker för att anpassa sin text till syfte och mottagare
f3	Skriv	skriver olika texter med begripligt/relativt tydligt/tydligt innehåll och i huvudsak/relativt väl/väl fungerande struktur samt viss/förhållandevis god/god språklig variation (ämnet svenska)
f3	Skriv	skriver olika texter med begripligt/relativt tydligt/tydligt innehåll och i huvudsak/relativt väl/väl fungerande struktur samt viss språklig variation (ämnet svenska som andraspråk)
f3	Skriv	sätter rubriker på olika nivåer samt använder styckeindelning på ett funktionellt sätt
f3	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)

Hantera textstruktur: layout och andra uttrycksmedel

B1	Skriv	Eleven skriver ord eller kortare text med eller utan bildstöd
b1	Skriv	skriver texter till bilder
C4	Skriv	Eleven visar förmåga att planera, organisera och bearbeta innehåll och form i en text
d1	Skriv	prövar att använda bilder och ljud för att förstärka och levandegöra den skrivna texten
e2	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)
e3	Skriv	använder bilder och ljud för att förstärka och levandegöra den skrivna texten
e3	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)
F2	Skriv	Eleven behärskar användning av texttypiska drag vid skrivande, ger omdömen och bearbetar sina texter med stöd av andras råd
f2	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)
F3	Skriv	Eleven använder olika tekniker för att anpassa sin text till syfte och mottagare
f3	Skriv	kombinerar sina texter med bilder och ljud så att de olika uttrycken samspelar på ett i huvudsak fungerande/ändamålsenligt/ändamålsenligt och effektivt sätt för att förstärka och levandegöra texten
f3	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)

Hantera syfte och mottagare i skrivandet

b1	Skriv	visar förmåga att få fram budskap med hjälp av text
C4	Skriv	Eleven visar förmåga att planera, organisera och bearbeta innehåll och form i en text
D2	Läs	Eleven använder varierande sätt att läsa beroende på syftet med läsningen
d2	Skriv	skriver för att berätta, beskriva, instruera och förklara
d2	Skriv	skriver för att argumentera för sina åsikter
d2	Skriv	skriver faktatexter utifrån enstaka källor och prövar att skapa texter som är begripliga för sig själv och för mottagare
d3	Läs	börjar anpassa läsningen till olika slags texter och deras syften
D3	Skriv	Eleven visar förståelse för att texter kan skrivas för olika syften och mottagare
d1	Skriv	skriver för att presentera och klargöra hur något är eller ser ut
d1	Skriv	skriver för att uttrycka sina egna tankar och åsikter
d1	Skriv	förstår att texten ska anpassas till mottagare
d1	Skriv	prövar att använda bilder och ljud för att förstärka och levandegöra den skrivna texten
dd	Läs	börjar anpassa läsningen till olika slags texter och deras syften
e2	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)
E3	Läs	Eleven läser längre texter med flyt och är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text
e3	Läs	är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte med läsningen som vilken typ av text som läses, dvs. anpassning till textens syfte, dess språkliga drag och uppbyggnad
E3	Skriv	Eleven försöker anpassa sin text för olika syften och mottagare
e3	Skriv	försöker anpassa sitt skrivande för olika syften och mottagare
e3	Skriv	visar insikt om hur syftet med texten präglar innehållet
e3	Skriv	visar insikt om när innehållet måste utvecklas för att förstås av en mottagare
e3	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)
EE	Läs	Eleven läser längre texter med flyt och är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text
ee	Läs	är på god väg att anpassa användningen av förståelsestrategier beroende på såväl syfte som typ av text samt rättar sig själv vid läsning
ee	Läs	väljer ut central information ur ett par källor och argumenterar för och emot informationens användbarhet i förhållande till syftet med läsningen
f2	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)
f3	Läs	anpassar och varierar användningen av förståelsestrategier på ett fungerande/ändamålsenligt/ändamålsenligt och effektivt sätt beroende på såväl syfte med läsningen som vilken typ av text som läses, dvs. anpassning till textens syfte, dess språkliga drag och uppbyggnad
f3	Läs	reflekterar över att olika sätt att läsa leder till olika sätt att förstå textinnehåll
F3	Skriv	Eleven använder olika tekniker för att anpassa sin text till syfte och mottagare
f3	Skriv	skriver olika texter med begripligt/relativt tydligt/tydligt innehåll och i huvudsak/relativt väl/väl fungerande struktur samt viss/förhållandevis god/god språklig variation (ämnet svenska)
f3	Skriv	skriver olika texter med begripligt/relativt tydligt/tydligt innehåll och i huvudsak/relativt väl/väl fungerande struktur samt viss språklig variation (ämnet svenska som andraspråk)
f3	Skriv	sätter rubriker på olika nivåer samt använder styckeindelning på ett funktionellt sätt
f3	Skriv	kombinerar sina texter med bilder och ljud så att de olika uttrycken samspelar på ett i huvudsak fungerande/ändamålsenligt/ändamålsenligt och effektivt sätt för att förstärka och levandegöra texten
f3	Skriv	använder språkliga strategier för att kunna uttrycka sig på sin kognitiva utvecklingsnivå (ämnet svenska som andraspråk)
FF	Läs	Eleven läser längre texter inom olika ämnen med flyt och anpassar användningen av förståelsestrategier samt har ett kritiskt förhållningssätt till texters syfte, innehåll och form
ff	Läs	anpassar och varierar användningen av förståelsestrategier på ett fungerande/ändamålsenligt/ändamålsenligt och effektivt sätt beroende på såväl syfte med läsningen som vilken typ av text som läses, dvs. anpassning till textens syfte, dess innehåll och språkliga drag och uppbyggnad, för att fördjupa förståelsen och inta ett kritiskt förhållningssätt

Planera och bearbeta sitt skrivande (inklusive stavande) samt ta och ge respons

B4	Skriv	Eleven använder olika strategier som stöd i skrivandet
b4	Skriv	använder andra texter som stöd och förebild i skrivandet
b4	Skriv	planerar sitt skrivande genom t.ex. tankekartor
b4	Skriv	diskuterar med andra om hur man kan skriva
b4	Skriv	visar intresse för att förbättra sin text.
c2	Skriv	prövar stavningshypoteser
c2	Skriv	frågar lärare eller kamrater om stavning
c2	Skriv	ibland rättar ord i sin text på eget initiativ och efter respons från lärare och kamrater
c3	Läs	drar slutsatser och gör förutsägelser med hjälp av ledtrådar och information som både uttrycks och inte direkt uttrycks i texten
C4	Skriv	Eleven visar förmåga att planera, organisera och bearbeta innehåll och form i en text
c4	Skriv	planerar och organiserar texten, vid behov med hjälp av t.ex. tankekartor
c4	Skriv	ändrar texten efter egen genomläsning
c4	Skriv	bearbetar och ändrar texten efter andras råd
D2	Skriv	Eleven använder ibland några texttypiska drag vid skrivande och prövar att bearbeta sina texter med stöd av andras råd
d2	Skriv	prövar att på egen hand bearbeta sina texter med stöd av andras råd
E2	Skriv	Eleven använder oftast olika texttypiska drag vid skrivande och bearbetar sina texter med stöd av andras råd
e2	Skriv	läser kamraters texter och ger enkel respons på innehåll och form
e2	Skriv	bearbetar texters innehåll och form med stöd av andras råd
F1	Läs	Eleven använder kunskap om ords betydelser och texters innehåll för att samtala om dem på ett kritiskt sätt
F2	Skriv	Eleven behärskar användning av texttypiska drag vid skrivande, ger omdömen och bearbetar sina texter med stöd av andras råd
f2	Skriv	bearbetar texter mot ökad tydlighet och kvalitet på ett i huvudsak/relativt väl/väl fungerande sätt med stöd av andras råd
f2	Skriv	ger enkla/utvecklade/väl utvecklade omdömen om texters innehåll och form

Förhålla sig till olika källor och ha ett kritiskt förhållningssätt

b3	Läs	funderar och reflekterar över olika texters innehåll och anknyter till egna erfarenheter
c1	Läs	reflekterar över olika texters innehåll, enskilt och tillsammans med andra
c1	Läs	reflekterar kring texten och anknyter till egna och andras erfarenheter
C3	Skriv	Eleven hämtar information och kunskaper från någon anvisad källa och skriver med egna ord en sammanhängande text
c3	Skriv	söker och inhämtar information från någon anvisad källa
d2	Skriv	skriver faktatexter utifrån enstaka källor och provar att skapa texter som är begripliga för sig själv och för mottagare
e1	Läs	väljer ut central information ur ett par källor och argumenterar för och emot informationens användbarhet
e2	Skriv	börjar föra enkla resonemang om användbarheten av information som hämtats från några olika källor vid skrivandet
ee	Läs	är på god väg att göra enkla funktionella sammanfattningar av helheten i det läsa och reflekterar över innehållet utifrån egna erfarenheter samt börjar ge omdömen om texters innehåll och form
ee	Läs	väljer ut central information ur ett par källor och argumenterar för och emot informationens användbarhet i förhållande till syftet med läsningen
F1	Läs	Eleven använder kunskap om ords betydelser och texters innehåll för att samtala om dem på ett kritiskt sätt
f1	Läs	väljer ut och jämför på ett enkelt/utvecklat/väluvecklat sätt information i olika källor och argumenterar för och emot deras användbarhet med stöd i ett källkritiskt förhållningssätt
F2	Läs	Eleven använder kunskap om texters uppbyggnad och layout för att inta ett kritiskt förhållningssätt till texter
f2	Läs	visar på hur bilder, tabeller, diagram och andra illustrationer samspelar med det skrivna innehållet och hur dessa kan fördjupa förståelsen och stödja ett kritiskt förhållningssätt till textens layout
f2	Läs	visar på hur kunskap om olika texters (berättande och sakprosa) språkliga drag och typiska uppbyggnad kan fördjupa tolkning av innehåll och budskap och stödja ett kritiskt förhållningssätt till val av texters språkliga dräkt
f2	Skriv	skriver faktatexter med egna ord, utifrån förståelse och egna frågor med hjälp av flera olika källor
f2	Skriv	skriver texter med stöd i flera olika källor och texterna innehåller då enkla/utvecklade/väl utvecklade beskrivningar, egna formuleringar och viss/relativ god/god användning av ämnesspecifika ord
F3	Läs	Eleven läser längre och mer komplexa texter och anpassar samt varierar användningen av förståelsestrategier för att inta ett kritiskt förhållningssätt vid läsning
FF	Läs	Eleven läser längre texter inom olika ämnen med flyt och anpassar användningen av förståelsestrategier samt har ett kritiskt förhållningssätt till texters syfte, innehåll och form
ff	Läs	anpassar och varierar användningen av förståelsestrategier på ett fungerande/ändamålsenligt/ändamålsenligt och effektivt sätt beroende på såväl syfte med läsningen som vilken typ av text som läses, dvs. anpassning till textens syfte, dess innehåll och språkliga drag och uppbyggnad, för att fördjupa förståelsen och inta ett kritiskt förhållningssätt
ff	Läs	använder kunskap om texters uppbyggnad och layout (inklusive olika slags illustrationer) för att fördjupa förståelsen samt inta ett kritiskt förhållningssätt till texter
ff	Läs	gör enkla/utvecklade/väluvecklade sammanfattningar av det lästa samt för enkla och till viss del underbyggda/utvecklade och relativt väl underbyggda/väluvecklade och väl underbyggda resonemang om innehållet
ff	Läs	väljer ut och jämför på ett enkelt/utvecklat/väluvecklat sätt information i olika källor och argumenterar för och emot deras användbarhet med stöd i ett källkritiskt förhållningssätt
ff	Läs	ger enkla/utvecklade/väl utvecklade omdömen om texters innehåll och form

Använda hjälpmedel som ordböcker, dator och liknande

a1	Skriv	uttrycker sig genom att rita och måla, för hand eller på dator
a3	Skriv	skriver för att uttrycka sig för hand och på dator
b1	Skriv	skriver korta meddelanden, brev, sagor, berättelser m.m. för hand och på dator
b4	Skriv	kan använda datorn för att skriva och bearbeta text
c1	Skriv	skriver lite längre texter för hand eller på dator så andra kan läsa och förstå
c3	Skriv	använder ordböcker och/eller andra hjälpmedel för att utveckla sin ordförståelse (ämnet svenska som andraspråk)
d1	Läs	tar hjälp av ordböcker för att förstå ords uppbyggnad och betydelse (ämnet svenska som andraspråk)
D1	Skriv	Eleven följer nästan genomgående de vanligaste reglerna för såväl stavning som meningsbyggnad och interpunktion samt tar stöd av olika hjälpmedel vid skrivande
d1	Skriv	använder ordböcker och andra hjälpmedel i skrivandet
d1	Skriv	redigerar texter för hand och med hjälp av dator
d3	Skriv	skriver längre texter ofta och regelbundet med läslig handstil och på dator
e1	Läs	använder ordböcker och/eller andra hjälpmedel för att förstå en text (ämnet svenska som andraspråk)
E1	Skriv	Eleven följer de vanligaste reglerna för såväl stavning som meningsbyggnad och interpunktion samt tar stöd av olika hjälpmedel vid skrivande
e1	Skriv	använder ordböcker respektive ordbehandlings stavningsprogram samt prövar att använda grammatikprogrammet och synonymprogrammet som stöd i skrivandet och vid redigering av text
e3	Skriv	skriver olika texter med begripligt innehåll och med läslig handstil och på dator
F1	Skriv	Eleven behärskar användning av de vanligaste reglerna för stavning, meningsbyggnad och interpunktion och tar stöd av olika hjälpmedel vid skrivande
f1	Skriv	använder ordbehandlings stavnings-, grammatik- och synonymprogram som stöd i skrivandet och vid redigering av texter

Skolverket

www.skolverket.se